

Розділ перший

Подія, яка змінить моє тоді ще зовсім юне життя, і без якої, любі читачі, ви ніколи б не побачили цієї книжки, трапилася завдяки бичачим кізьякам.

Уявіть типову пообідню пору в Нью-Делі в сезон дощів. Далай-лама повертався додому з аеропорту імені Індіри Ґанді після лекцій у Сполучених Штатах. Його авто пробиралося через околиці міста, аж раптом рух транспорту зупинився, бо на середину шосе прочимчикував бик, який затим почав рясно вивергати свої плячки.

За кілька машин від бика Його Святість спокійно позирав у вікно, чекаючи, поки відновиться рух. Поки він сидів у заторі, його увагу привернула драма, що розгорталася на узбіччі дороги.

Посеред усього гамору, у вирі пішоходів і велосипедистів, власників яток із вуличною їжею та жебраків двоє обірваних хлопчаків хотіли скоріше завершити свої торговельні операції на цей день. Того ранку вони знайшли виводок кошенят, захований під купою мішків у підворітті. Вони ретельно вивчили свою знахідку та второпали, що їм трапилось дещо цінне. Кошенята були не дворові, а явно породисті. Хлопці не знали, що існує особлива гімалайська порода котів, але за нашими сапфірового кольору очима й розкішною шерстю приємних

кольорів вони зрозуміли, що нас можна вигідно продати.

Вони витягнули нас із затишного кубельця, куди нас дбайливо сховала мама, і вкинули моїх сестер, брата й мене у вуличну метушню. Уже за мить моїх двох старших сестер, які були більші та значно розвиненіші за решту нас, міняли на рупії — і хлопці так захопилися, що впустили мене додолу; я боляче приземлилася на асфальт і мене ледь не переїхав скутер.

Нас лишилося двоє кістлявіших кошенят, і з нами у хлопців уже були проблеми. Кілька годин вони блукали вулицями, пхаючи нас у вікна машин. Я ще була замала, щоб мене відлучали від матері, і моє крихітне тільце не витримувало. Мені ставало все гірше, хотілося молочка, а ще боліло від падіння, і я була ледве притомна, коли хлопці зацікавили нами літнього перехожого, який подумував подарувати кошеня своїй онуці.

Знаком показавши поставити котиків на землю, він присів навпочіпки й уважно нас роздивлявся. Мій старший братик потупцяв через засохлу грязюку на узбіччі дороги, нявкотом благаючи про молоко. Коли мене підштовхнули ззаду, щоб я рухалася, я спромоглася тільки на один-єдиний хиткий крок, а потім завалилася у брудну калюжу.

Саме цю сцену спостеріг Його Святість.

І наступну теж.

Домовившись про ціну, мого братика передали беззубому старому. Я тим часом загрузла в багнюці, а двоє хлопчаків радилися, що зі мною робити, один із них ще й грубо потикував мене великим пальцем

ноги. Коли вирішили, що продати мене не вийде, то взяли тижневої давності спортивну сторінку Індійського *The Times*, яку вітром занесло в канаву поблизу, і загорнули мене в неї, як загортають тухле м'ясо, щоб викинути на найближчий смітник.

Усередині газети я почала задихатися. Дихати ставало все важче. І так слабенька від втоми та голоду, я відчувала, що вогник життя в мені ледь блимає і ось-ось згасне. У ці останні миті відчаю смерть здавалася неминучою.

Але Його Святість уже відрядив свого супутника. Вони щойно прилетіли з Америки, і в того в одязі залишилося кілька однодоларових купюр. Він передав їх хлопцям, і ті побігли геть, збуджено обговорюючи, скільки це буде рупій, коли їх обміняти.

Мене витягли з пастки спортивної сторінки (заголовок був «“Бангалор” розгромив “Раджастан” на 9 ворітець¹»), і скоро я вже зручненько вместилася на задньому сидінні машини Далай-лами. За мить у вуличного торговця вже купили молока та стали по крапельці напувати мене, і так Його Святість знову вдихнув життя в моє кволе тіло.

Сама я не пам'ятаю жодної із цих деталей мого прятунку, але історію переказували стільки разів, що я вже завчила її напам'ять. Що я пригадую, то це — як

¹ Ідеться про гру в крикет, де голи забивають у ворітця. — Тут і далі прим. ред.

прокинулась у святилищі такої безмежної теплоти, що вперше відтоді, коли мене висмикнули з нашого кубельця того ранку, я відчула, що все нарешті гаразд. Я роззирнулася, шукаючи новонабуте джерело харчів і безпеки, і зустрілася поглядом з очима Далай-лами.

Як описати першу мить у присутності Його Святості?

Це було одночасно на рівні відчуттів і думок — дуже глибоке й тепле усвідомлення, що все добре. Як я потім зрозуміла, це неначе вперше досягнути, що твоє справжнє єство — в безмежній любові та співчутті. Це завжди з тобою, але Далай-лама бачить його й віддзеркалює назад на тебе. Він сприймає Будду в тобі, і від цього неймовірного відкриття в людей часто на очі навертаються сльози.

У моєму ж випадку, сповита в бордову вовняну шмагину, я лежала на стільці в кабінеті Його Святості та була свідомо й іншого, чи не найважливішого в котячій долі: я потрапила до любителя котів.

Але одночасно із цим розумінням я не менш чітко відчувала й інше: комусь за кавовим столиком я не подобалась. Повернувшись у Дгарамсалу, Його Святість знову став давати аудієнції за розкладом і зараз виконував давню обіцянку дати інтерв'ю професору історії з Великої Британії, який прибув спеціально для цього. Не можу вам сказати, хто точно це був, пам'ятаю тільки, що викладав він в одному з двох найвідоміших університетів Англії з Ліги плюща.

Професор писав фоліант з індо-тибетської історії і, здається, його дратувало, що Далай-лама розпорощує свою увагу на когось ще.

— Бездомне кошеня? — вигукнув він, коли Його Святість коротко описав, чому я лежала в кріслі між ними.

— Так, — підтвердив Далай-лама, а потім додав, не так у відповідь на самі слова професора, як на його тон. Дивлячись на професора з ніжною усмішкою, він говорив цим своїм глибоким, теплим баритоном, до якого мені судилося звикнути в майбутньому.

— Знаєте, професоре, у вас і цього приبلудного кошениати є одна дуже важлива спільна риса.

— Навіть не уявляю яка, — холодно відмовив професор.

— Ваше життя для вас — найважливіша річ у світі, — промовив Його Святість. — І в цього кошениати все так само.

Запала тиша, з якої було зрозуміло, що, за всієї його ерудиції, професору ще ніколи не викладали такої вражаючої ідеї.

— Ви ж не хочете сказати, що цінність людського життя і життя тварини — однакова? — насмілився висловитися він.

— У нас, людей, звісно, значно більше можливостей, — відповів Його Святість. — Але в тому, як ми всі чіпляємося за життя, за наш особливий досвід свідомості — у цьому тварина та людина рівні.

— Ну, хіба що вищі тварини, ссавці... — професор усе ще не міг прийняти цю тривожну для нього

думку. — Але не всі тварини взагалі. Наприклад, не таргани.

— І таргани теж, — без затримки відказав Його Святість. — Усяка істота, яка має свідомість.

— Але таргани розносять бруд і хвороби. Їх *необхідно* знищувати.

Його Святість підвівся й підійшов до свого столу, де взяв велику сірникову коробку.

— Ось наша переноска для тарганів, — показав він. — Це краще, ніж обприскувати їх. Упевнений, — вів далі він, не стримуючи свого фірмового смішка, — *ви* би не хотіли, щоб за вами ганялися з гігантським розпилювачем отруйного газу.

Професор мовчки обмірковував цю краплину очевидної, але непересічної мудрості.

— Для всіх нас, у кого є свідомість, — Далай-лама повернувся на своє місце, — власне життя дуже цінне. Тому ми маємо пильно оберігати й усіх наділених розумом істот. Також ми маємо визнати, що у всіх нас є два спільні основні бажання: насолоджуватися щастям і уникати страждань.

Ці два постулати Далай-лама повторює завжди, у різних варіаціях. Але щоразу це як уперше — так виразно й переконливо він говорить.

— Ці бажання однакові для нас усіх. Але однакові й шляхи, якими ми прагнемо досягти щастя та уникнути страждань. Хто не розкошує смачною їжею? Хто б не хотів спати в безпеці, у зручному ліжку? Письменник, монах, або й бездомне котя, — в усьому цьому ми рівні.